

חינוך רגשי-חברתי ומשבר האקלים בחינוך חוץ

המסמך נכתב ע"י ענת פיטרסון עבור פורום בחוץ, מאי 2022

אנו נמצאים בתקופה של שינוי משמעותי בעולם החינוך - באופני ההוראה, בדרכי הלמידה, מרחבי הלמידה, תפקיד המחנך ומבנה מערכת הלימודים. כל זאת במציאות עמומה, משתנה ומורכבת, המאופיינת בחוסר ודאות ושינויים תכופים, בעומס מידע וקולות שונים, ובמגוון הולך וגדל של אתגרים חברתיים ורגשיים. "המגפה הראתה לנו מה זה אומר להיות אנושי ועד כמה חשוב לפתח את היכולות הרגשיות והחברתיות של התלמידים....הבסיס ללמידה הוא החוויה החברתית. עבודת המורים בעתיד תהיה מבוססת על מערכות יחסים, והטכנולוגיה לא תוכל להחליף אותם." כך אומר פרופסור אנדראס שליכר (Andreas Schleicher), שר החינוך של האו"ם.¹

ברוח הדברים, אנו נדרשים לפתח אצל הילדים עצמאות, יזמות, אחריות אישית ללמידה, מיומנויות תקשורת ושיתוף פעולה ובעיקר חוסן רגשי להתמודדות עם שינויים ואי ודאות. למידה מתוך חוויה וחיבור עם הטבע והסביבה נותנת מענה על צורך עמוק של הילדים ללמידה התומכת בעולמם הרגשי והחברתי.

מצפן הלמידה 2030 של ה-OECD טוען כי במציאות הקיימת יש צורך לפעול בהסתמך על מערך רחב של ידע, מיומנויות (חברתיות-רגשיות, פיזיות, קוגניטיביות ומטה-קוגניטיביות), עמדות, ערכים וכשירויות. הלומדים יכולים להפוך ל"סוכני שינוי" ולבצע מיומנויות טרנספורמטיביות במגוון רחב של הקשרים ומצבים וזאת כדי למצוא פתרונות חדשניים ובני קיימא לטובת האנושות.²

מודל פדגוגיה מוטת עתיד נבנה על מנת להתמודד בהצלחה עם אתגרי המציאות המשתנה בהתבסס על ידע, מיומנויות וערכים ובמטרה שבוגר מערכת החינוך ישלוט בידע מגוון ובין תחומי, יהיה בעל מיומנויות חשיבתיות, אישיות וחברתיות... למען רווחתו ולרווחת החברה ומתוך רלוונטיות החינוך ללומד ולעולם.³

מחקרים רבים מקשרים למידה פעלתנית וחוויתית במרחב טבעי לפיתוח חוסן רגשי, חיזוק מסוגלות אישית, חיזוק ביטחון עצמי, יכולת ניהול סיכונים, שיפור כושר ובריאות פיזית, השפעה נפשית מיטיבה, שיפור תהליכי קבלת החלטות, הישגים אקדמיים גבוהים, שיפור קשב וריכוז, חיזוק תקשורת בין אישית, יצירת אחריות אקולוגית וחברתית ועוד.⁴

¹ במסגרת הרצאה לאנשי חינוך בישראל, מרכז טאוב, דצמבר 2020: [תמלול הרצאה אנדראס שליכר](#)

² [מצגת מצפן הלמידה 2030 \(עברית\)](#)

³ [מודל פדגוגיה מוטת עתיד, משרד החינוך](#)

⁴ לדוגמא: [מחקר על השפעת הלמידה בחוץ על תלמידים ומורים, אנגליה 2012-2016](#)

גישת חינוך חוץ יכולה לספק ולתרום לחינוך מוסרי-הומניסטי, במונחים של פיתוח מודעות לערכים אישיים, בין אישיים וחברתיים ויצירת הזדמנויות לחקירה שלהם דרך התנסות. חינוך חוץ כרוך בחינוך לקיימות מתוך יחסים הולכים ונרקמים עם הסביבה המקומית.

במציאות הסביבתית של ימינו שאנו עדים וחשים את ההתחממות הגלובאלית (משבר האקלים), נכון לחזק את הקשר של התלמיד לסביבתו, מתוך שהייה בחוץ, פיתוח ערנות ופליאה מהמתרחש סביבו, כך נוכל לקרב את התלמיד אל החוץ, לייצר אמפטיה ודאגה לסביבה ובתקווה לייצר אזרחים מודעים, פעילים ורגישים לסביבה וחשיבותה בקיומנו האנושי. זהו חינוך המחובר למקום ולמקומיות, ברוח דבריו של דיוויד אור: "להיות מקומי טוב זוהי אומנות הדורשת ידע מדוקדק על המקום, יכולת התבוננות ותחושת אכפתיות ושורשיות... מדהים עד כמה העשייה בעמל כפיים למען המקום מחזקת את האחריות ומעמיקה את השייכות למקום."⁵